

Sammanfattning

Regeringen har konstaterat att en översyn av bestämmelserna om ansvarig tillsynsmyndighet för avhjälpande av miljöskador behöver göras (prop. 2008/09:217 Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden). Regeringen har därför gett Länsstyrelsen i Västra Götalands län i uppdrag att utreda och föreslå en ändrad fördelning av tillsynsansvaret för förorenade områden. Länsstyrelsens uppdrag har varit att senast den 31 mars 2011 till Miljödepartementet föreslå en tydligare, enklare och ändamålsenligare fördelning av tillsynsansvaret för förorenade områden.

Utredningen lämnar två alternativa förslag avseende ett förändrat tillsynsansvar. Båda alternativen innehåller dock samma grundfördelning. Fördelningen bygger på en riskbaserad branschlista som i stor utsträckning fördelar högriskobjekt till länsstyrelsens tillsyn. Fördelning av tillsynsobjekt med en typiskt sett hög risk och grad av komplexitet till statlig tillsyn är analog med övrig fördelning av tillsynsansvar enligt miljöbalken. Majoriteten av de prioriterade förorenade områdena kommer således att fördelas till länsstyrelsernas tillsyn. Länsstyrelserna ges därmed ett ökat inflytande över uppfyllandet av miljömålet giftfri miljö, ökandet av andelen privatfinansierade åtgärder samt över statens utgifter för hel- och delfinansiering av efterbehandlingsåtgärder. Områden orsakade av försvarsmakten eller motsvarande fördelas till Generalläkaren. Övriga områden, vilka utgör den stora mängden av områden, fördelas till kommunerna.

Skillnaden mellan alternativen är att det första alternativet inbegriper en möjlighet för kommunerna att i undantagsfall överlåta till länsstyrelserna att utöva operativ tillsyn över 10 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår även att kommunerna ges en möjlighet att i undantagsfall överlåta tillsyn enligt 9 kap. miljöbalken för de fall då det finns en direkt koppling mellan tillsynen över 9 kap. respektive 10 kap. miljöbalken. Överlåtelse av tillsyn över 9 kap. miljöbalken från kommun till länsstyrelse i andra fall än ovanstående har inte behandlats inom utredningen.

Utöver förslag till förändrat tillsynsansvar lämnar utredningen även ett förslag till ett förtydligande av anmälningsplikten för åtgärder inom ett förorenat område.

Utredningens förslag till förändrat tillsynsansvar bedöms medföra en ökad tydlighet och enkelhet men för att få önskat genomslag i ökning av åtgärdstakten bör införandet mötas av ett resurstillskott till länsstyrelsernas tillsyn. Ett sådant tillskott bedöms som nödvändigt oavsett om förslaget införs. Inför ikraftträdandet bör det göras en översyn av tillsynsansvaret som utgår från befintliga överlåtelsebeslut och den nya fördelningen. Översynen ska leda till att ansvaret blir tydligt fördelat till respektive tillsynsmyndighet och att ansvaret dokumenteras. Utredningen bedömer att tillgång till olika former av verktyg för tillsynen som den nationella databasen för förorenade områden (EBH-stödet) men även förstärkt tillsynsvägledning är andra viktiga insatser för att öka åtgärdstakten.

Utredningen har under uppdragets gång sökt förankring med identifierade berörda aktörer. Dessa har varit Naturvårdsverket, samtliga länsstyrelser, Generalläkaren, Sveriges kommuner och landsting (SKL) samt föreningen kommunala miljöchefer. Genom remissförfarande har det framkommit att de flesta aktörerna är positivt inställda till utredningens remissförslag. Ett fåtal ställde sig dock negativa till utredningens remissförslag.